

MILIJANA KOVAČEVIĆ

*I*Z PRAKSE ŠKOLSKOG
*P*SIHOLOGA

NEĆU KOD MILIJANE

IZDAVAČ

»NAKLADA SLAP«

Dr. Franje Tuđmana 33, 10450 Jastrebarsko

www.nakladaslap.com

DIREKTOR

Biserka Matešić

GLAVNI UREDNIK

prof. dr. sc. Krunoslav Matešić

LEKTOR

Žarko Taraš

RECENZENTI

prof. dr. sc. Izabela Sorić

doc. dr. sc. Tea Pavin Ivanec

MILIJANA KOVAČEVIĆ

*I*Z PRAKSE
ŠKOLSKOG
*P*SIHOLOGA

NEĆU KOD MILIJANE

NAKLADA SLAP

O AUTORICI

Milijana Kovačević diplomirana je psihologinja, bogatog profesionalnog iskustva na svim razinama odgojno-obrazovnog djelovanja, napose kao stručni suradnik psiholog u osnovnoj školi. Osmislila je i realizirala brojne projekte u području savjetovanišnog i edukativnog rada. Posebno joj je područje interesa rad s darovitim djecom. Autor je i koautor nekoliko preglednih i izvornih znanstvenih te preko pedeset stručnih i stručno-popularnih članaka. Za predani rad, dobila je brojna priznanja i pokoju nagradu. Živi u Splitu.

COPYRIGHT © 2015. Naklada Slap

Sva prava pridržana.

Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati ni prenositi ni u kakvom obliku niti ikakvim sredstvima, elektroničkim ili mehaničkim, fotokopiranjem, snimanjem ili umnažanjem u bilo kojem informatičkom sustavu za pohranjivanje i korištenje bez prethodne suglasnosti vlasnika prava.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: © istockphoto.com/maroznc

FOTOFRAFIJE I CRTEŽI U KNJIZI: © Milijana Kovačević

ILUSTRACIJE U KNJIZI: © istockphoto.com/shlyonik (na str. 15, 16, 89, 90, 131, 132)

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000916194.

ISBN 978-953-191-796-4

GRAFIČKO OBLIKOVANJE I TISAK “NAKLADA SLAP”, studeni 2015.

PRIČE PO PODRUČJIMA I VELIČINI

Predgovor _____ 9

DJEČJI SVIJET 15

1. Empatija – što to bješe? _____	17
2. Da je još takvih dana ili “Bistrići” u akciji _____	24
3. Lakše za dvije suze _____	29
4. Oš plesku ili trisku? _____	34
5. Rana ljubav _____	39
6. Kolačić, slatkica i termin...ator _____	45
7. Rekorder _____	50
8. Da vidam, da vidam šo da bidam ili naprijed Valerija _____	56
9. Kako život miriše - kad miriše _____	61
10. Što više znaš, bolje ćeš odabrati - riječ psihologa _____	68
11. Kino, kokice i coca-cola _____	74
12. Izvješće iz srca košnice _____	80

SVIJET ODRASLIH – MAMA I TATA 89

1. Jesenko _____	91
2. (Za)laganje – 1 _____	95
3. Neću kod Milijane _____	98
4. Ne pravi se purgerica _____	102
5. Mama za pet _____	106
6. Ne mogu te slušati! _____	111
7. Hoću peticu _____	116
8. Oprez: školska torba!?! _____	122

SVIJET ODRASLIH – UČITELJICE, UČITELJICE! 131

1. Učiteljice, učiteljice!!! _____	133
2. Razvrstavanje _____	138
3. Još o prvoškoli iznutra _____	143

4.	Ganuta sam _____	149
5.	U znoju lica svoga i još ponešto _____	155
6.	Svi smo odgovorni _____	160
7.	Vrsta! _____	167
8.	Djeca (ni)su dobra _____	173
9.	Bijela (ne)pogoda s neba _____	179
10.	Gorka pilula _____	188
11.	Nestašna slova, gore riječi i najgori redci _____	194
12.	Domagoj junačina i učiteljica čudotvorka _____	201
	Literatura _____	209

ZAHVALE

Knjiga *Iz prakse školskog psihologa - Neću kod Milijane* sadrži 32 priče inspirirane iskustvom koje sam stekla radeći kao školski psiholog. Sve priče, osim jedne, izbor su iz skupine objavljenih priča u zbornicima stručno-znanstvenih skupova te u Školskim novinama, zagrebačkom tjedniku za pitanja odgoja i obrazovanja.

Zahvaljujem izdavačima što su, u svojim glasilima, objavili moje priče i dali suglasnost za objavljivanje odabranih, među njima, u knjizi *Iz prakse školskog psihologa - Neću kod Milijane*, u izdanju Naklade Slap.

Hvala recenzenticama prof. dr. sc. Izabeli Sorić, s Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru i docentici dr. sc. Tei Pavin Ivanec s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te svim sjajnim ljudima iz Naklade Slap i oko Naklade Slap koji su sudjelovali u nastanku “moje” knjige.

PREDGOVOR

— KAKO JE POČELO —

Otkad znam za sebe, prate me nemogući snovi. Oblikujem ih na javi i svakodnevno činim koraciće koji me približavaju nekima od njih.

Posve jasan početak mojih sjećanja, uz to vezan, vodi me do želje da postanem operna pjevačica!?! Da si pomognem, glumila sam pjevanje, u srpnju, uz stabljiku pšenice, zlatnoga klasa, svinutog od težine zrelih zrna. Slatko. Djetinjje. Bilo mi je lijepo. Ali na tome je ostalo. Drukčije nije moglo ni biti.

U šestom razredu osnovne škole poželjela sam biti psiholog. Eto novog nemogućeg sna! Iskreno, tada nisam ni znala što je psihologija, ali sam silno, silno željela ući u taj svijet. Slutila sam da je to ono nešto, ono pravo, baš za mene. Svaki moj sljedeći korak vodio je k ostvarenju te želje i toga sna. Spontano, bez racionalne kontrole postupaka.

Na tragu ostvarenja želje, tema moje maturalne radnje bila je: Kako sam spoznala sebe.

Prijemni ispit za upis na studij psihologije pripremala sam s neopisivim užitkom, potpuno uronjena i bez ikakve sumnje u uspjeh. Ja, plaha, uspješna, ali nesigurna!? Stah me obuzeo tek kad se, gledajući listu sretnika koji su položili prijemni ispit i primljeni su na studij psihologije, nisam našla među onima ispod sredine. – Nisam uspjela! – zgrozila me jeza. Podizanje pogleda prema vrhu bilo je izvan moje kontrole. Treba li reći da sam kliknula kad sam se ugledala na 5. mjestu rang-liste.

Tijekom studija osjećala sam se dobro. Prosjek odličan. Svi ispiti položeni iz prvog pokušaja. Spremanje ispita kratko, intenzivno, s užitkom. Smjer studija kliničko-školski. Tema diplomske radnje: Neurotična ličnost majki i uspjeh njihove djece u školi.

Prvu, zaraznu, godinu mojega rada u školi provela sam u rodnome gradu. Mjesto školskog psihologa, možete li vjerovati, otvorili su za mene. Za mene, čiji su roditelji bili obični, mali ljudi. Ravnatelj gimnazije u kojoj sam, nije da se hvalim, bila najbolja učenica u svom smjeru, zaslužan je za to. Hvala mu!

Uvijek sam voljela učiti i to je iskustvo bacilo pogubnu sjenu na moja promišljanja da se bavim kliničkom psihologijom. Utemeljila sam se u školi.

Dolaskom u Split, dotičem Brodogradilište i spašavam se u školi, kratko u jednoj i gotovo 4 desetljeća u drugoj. Još sam u njoj, ali kad ovaj tekst ugleda svjetlo dana, moj formalni radni vijek bit će okončan.

Da, više od četrdeset godina strastvenoga rada, ljubavi za ono što radim, s kim radim, gdje radim...To je sreća.

Kako su se moja profesionalna iskustva u radu na mjestu školskog psihologa slagala, tako je u meni rasla želja da ih počnem dijeliti. Izravni kontakt je dobar za prijenos informacija, ali ograničen. Malo njih može dobiti te informacije.

Pisati, pisati! – navaljivalo je nešto u meni. Uvijek sam voljela riječ. Izgovorenu i još više napisanu. Čitala sam i čitala. Prvi moj džeparac otišao je na *Dvadeset tisuća milja pod morem* Julesa Vernea. A tek fascinacija knjižnicom. Na sreću, bila mi je u susjedstvu. Mogla sam u nju zaviriti svaki dan. Unutra su se događale čudesne stvari. Za mene, naravno. Odrasla, lako sam pronalazila druge knjižnice.

Općenito, sreća mi baš i nije naklonjena. U privatnom životu napose. Ali, kad su u pitanju učitelji, sva sreća svijeta bila je na mojoj strani. Uvijek sam imala dobre učitelje. Često izvrsne. U osnovnoj školi sjajna nastavnica materinskog jezika probudila je u mene sklonost pisanju. Gardner je možda bio još u pelenama kad ga je ona počela prakticirati. Profesor u gimnaziji neodvojivo me spojio s čitanjem. Opet Gardner! Pisala sam, čitala, dobivala diplome i nagrade. Ali sam, bez dileme, odabrala psihologiju.

Pisanje je opet došlo na red kad su se iskustva i dojmovi iz struke počeli prelijevati. I, tako, počela sam spajati struku i ljubav prema pismenom izričaju lijepom riječi. Presudan je bio, kao što obično i biva, intenzivan, jako dojmljiv događaj - susret s pjesnikom, akademikom Lukom Paljetkom (uz čije su stihove i moja djeca rasla) i obilježavanje jedne od godišnjica rođenja pjesnika Josipa Pupačića te moji Bistrići, hoću reći skupina darovite djece s kojom sam radila, i ja u svemu tome. Toliko sentimentata, veličine čovjeka, nadmoći prirode, zahvalnosti, divljenja, inspiracije, ... nije moglo biti pobrisano zaboravom. Još iste jeseni, na otoku Hvaru, u hotelskoj sobi jednog starigradskog hotela, uz huk valova i miris borova, u pauzi događanja jednog stručno-znanstvenog skupa, riječi su spasonosno potekle iz mene.

I još teku.

U zagrebačkom tjedniku za pitanja odgoja i obrazovanja, Školskim novinama, objavljivali su moje zapise kao priče iz dnevnika školskog psihologa. I još ih objavljuju.

U međuvremenu je iz moje osobne arhive izronio stari, ali ne i zaboravljeni, nemogući san: Želim i ja objaviti knjigu. Isključivo u Nakladi Slap.

Dugo sam morala duboko disati dok sam se osnažila poslati svoje objavljene članke uredniku Slapovih izdanja, vrlo poštovanom kolegi Krunoslavu Matešiću. Brzo je stigao odgovor. „Ulazimo u projekt“, napisao mi je, „...ali valja čekati...“. Čekala sam (godinama). I dočekala!

San se ostvario. Nevažno je što se na početku činio nemogućim. Imala sam ga i ostvario se.

Htijući naglasiti da rad školskog psihologa sam po sebi nije tako bajkovit kao što će se nekome možda učiniti dok čita (neke) moje priče, za naslov knjige odabrala sam naziv jedne od tih priča: *Neću kod Milijane*. U dvadeset prvom stoljeću smo, ali je nevjerojatno s kojom količinom otpora i predrasuda se psiholog u školi, i danas, susreće, radeći svoj posao. Na sreću, ja sam uspjela pronaći formulu po kojoj sam ih nadilazila

i neutralizirala. Ta se formula ne može naučiti tijekom studija, ni tijekom bilo koje poslijediplomske edukacije. Morate si je sami inovirati. Učinkovita je jedino ako je izvorno vaša.

Čarobnu formulu ili ključ uspješnog rada i suradnje trebaju, naravno, i svi koji dolaze u kontakt s psihologom – učenici, roditelji, učitelji... Na putu do njezina pronalaženja treba svladati prepoznavanje, suočavanje, upornost, fleksibilnost, mnogo učenja, rada na sebi, vjeru u moguću pomoć ...Još je jako važno dopustiti stručnjaku pomoći vam da si pomognete.

— ŠTO VAS OČEKUJE U KNJIZI —

*D*jelokrug stručnog suradnika psihologa u osnovnoj školi veoma je širok i pruža mogućnost njegova uključivanja u svaku poru školskoga života i rada. Područja rada su brojna, ali se među njima najviše ističu rad s djecom, tj. učenicima, suradnja i rad s njihovim roditeljima te njihovim učiteljima. Dnevničke bilješke, tj. moje priče, posložila sam upravo u ta tri ključna područja mogućeg djelovanja psihologa, podijeljena najprije na *Dječji svijet* i *Svijet odraslih*. U okviru Svijeta odraslih skupina je *mama i tata* i skupina *učitelja*, tj. odgojno-obrazovnih djelatnika i svih onih koji na bilo koji način sudjeluju u socijalizaciji djece tijekom njihova odrastanja. U svakom od tih područja mnogo je varijanti, a one se, unutar urednog psihičkog razvoja djeteta, tiču nekih ključnih psiho/socijalnih procesa, kao što su emocije, kognitivno funkcioniranje, socijalizacija... Nemoguće je, naravno, bilo zaobići i odstupanja u psihofizičkom razvoju, funkcioniranju i uklapanju u socijalno okruženje. Sve to utkano je u odgojna nastojanja onih koji okružuju djecu.

Iz redaka *Dječjega svijeta* može se iščitati kako se društvena zbiivanja i okruženje prelamaju kroz dječju psihi, kako na nju utječu te

kako se s tim nose roditelji i učitelji. Neki primjeri pokazuju utjecaj kulture na modeliranje finog dječjeg bića, drugi ističu utjecaj vrtića kao prethodnika procesa obveznog odgoja i obrazovanja... Tu je i suptilna tematika darovitih, talentiranih i kreativnih, razvojnih kriza, prilagodbe i odrastanja, izbora zanimanja i uspješnog ulaska u svijet rada.

Traume zbog nedostatne roditeljske ljubavi, razvoda roditelja, vršnjačkog zlostavljanja, na žalost, dio su svakodnevice današnje djece, pa je i ta problematika našla svoje mjesto u mojim pričama. Nezaobilazna tema su i djeca s različitim vrstama (razvojnih) poteškoća ...

Dok čitate priče, načas vam se može učiniti da empatija stanuje samo još u dječjim srcima.

I, tek kad prođe, shvatimo koju dozu bajkovitosti nosi u sebi Dječji svijet.

U *Svijetu odraslih* primarno mjesto zauzimaju djetetovi roditelji - mama i tata. Prikazani su u širokom dijapazonu roditeljstva, od pristupa djetetu, iskrivljenog roditeljskim skotomima i nemogućnošću da se suoče s neugodnom istinom da imaju „drugačije“ dijete, preko realnog pristupa do gotovo idealnog obnašanja zahtjevne, ali časne uloge roditelja.

Učitelj, učitelj, u *Svijetu odraslih*, u stopu prati roditelje. Kroz proces odgoja i obrazovanja, dobronamjerno, ali onoliko vješto koliko zna, hoće i koliko mu dopuštaju „teška vremena“ u kojima živi i bori se sa svojim nevoljama, nezaobilazno oblikuje dječje odrastanje i približavanje svijetu odraslih. Na učitelja i njegovu učinkovitost, kao i na djecu i njihove roditelje, očito je, utječe okruženje, ali i njegov osobni „paket“ koji je od predaka dobio na dar i sam ga upotpunio tijekom odrastanja.

Sve su priče iz knjige inspirirane istinitim događajima. Čitajući ih, možete osvježiti vlastita znanja, steći nove spoznaje, razriješiti stare i otvoriti nove dileme, naći odgovore na pitanja od prije i postaviti si

nova pitanja, zabaviti se...Tako je to s djecom: početak je kad se rode, a kraja nema.

Moje su priče samo medij između djece i vaših srca. Djeca su me nominirala. A sve kao da neće.

U Splitu, 16. 6. 2015. godine

Milijana Šovačević